

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केंद्रीय विश्वविद्यालय)

बी-04, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र कटवारिया सराय, नई दिल्ली-110016

सत्यापन प्रमाणपत्र

(धर्मशास्त्र)

1. प्रमाणित किया जाता है कि शास्त्री में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
2. प्रमाणित किया जाता है कि आचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
3. प्रमाणित किया जाता है कि विशिष्टाचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।

20/8/24
20/8/24

विभागाध्यक्ष हस्ताक्षर

नाम: श्री. राजीव बी

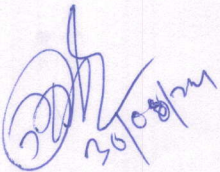
दिनांक: 20/8/2024

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

20/8/24

धर्मशास्त्रविभागः शास्त्री PSO

अस्य त्रिवर्षीयपाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्राः -

- PSO 1. धर्मशास्त्रवाङ्मयस्वरूपं कथयितुं समर्थः भविष्यति।
- PSO 2. भगवन्मनोनुसारं मनुस्मृतैर्वर्णितविषयान् यथा - सृष्टेरुत्पत्तिः, आश्रमाः, वर्णाः, संस्काराः, राजधर्मेत्यादीनां उपस्थापने सक्षमाः भविष्यन्ति।
- PSO 3. धर्मशास्त्रस्य प्रमुखाचार्याणां देशस्य कार्यस्य ज्ञानं प्राप्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।
- PSO 4. धर्मशास्त्रस्य विषयं विशेषतः आचरणस्य प्रायश्चित्तस्य च स्वरूपं प्रक्रियां च वर्णयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।
- PSO 5. पाराशरस्मृतौ वर्णितविषयान् यथा - चातुर्वर्ण्यचारादि कथनम्, सर्ववर्णानां साधारणधर्मेत्यादीनां महर्षिपाराशरानुसारं स्पष्टयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।
- PSO 6. आपस्तम्बधर्मसूत्रे महर्षिआपस्तम्बविचारानुसारं वर्णित विषयान् समयाचारिकधर्मः, तपः, वेदाध्ययस्य फलानां च वर्णने समर्थाः भविष्यन्ति।
- PSO 7. पारस्करगृह्यसूत्रस्थ आवसथ्याधानम्, मधुपर्कविधिः आदिविषयान् महर्षिपारस्करेणोक्तानुसारं वर्णयितुं समर्थः भविष्यति।
- PSO 8. महर्षिकृष्णयज्वानुसारं मीमांसापरिभाषायां वर्णित धर्माधर्मनिरूपणं, वेदद्वैविध्यम्, श्रुतिप्राबल्यनिरूपणञ्चेत्यादीनां स्पष्टयितुं समर्थः भविष्यति।
- PSO 9. महर्षिव्यासानुसारं व्यासस्मृतौ वर्णित संस्काराः, विवाहविधिः, स्नानादि (DSE II) पूर्वाह्नकृत्यवर्णनमादीनां कथयितुं समर्थः भविष्यति।
- PSO 10. अत्रिस्मृतैर्वर्णित विषयान् वर्णधर्म, आश्रमधर्म, स्त्रीधर्मेत्यादीनां ऋषि अत्रेः दिशां वर्णयितुं समर्थः भविष्यति।
- PSO 11. गदाधरराजगुरो मतानुसार शुद्धिसारग्रन्थे वर्णित कालशुद्धिः, भूशुद्धिः, जलशुद्धेत्यादि विषयान् कथयितुं समर्थः भविष्यति।
- PSO 12. धर्मशास्त्रेषु उल्लिखितस्य मानवाधिकारस्य पर्यावरणस्य च विषयं व्याख्यातव्यम्।

शास्त्रीपाठ्यक्रमपरिणामाः

विषय - धर्मशास्त्र

कक्षा - शास्त्री प्रथमवर्षम्

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

Course	CC- 01	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्मशास्त्रस्य प्रमुखविषयाः यथा – धर्मशास्त्रस्योद्भवविकासश्च, धर्मशब्दस्यार्थः, धर्मस्य स्वरूपमित्यादीनां विश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	धर्मशास्त्र वैशिष्ट्ये प्रमुखविभागानां वर्गीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	धर्मशास्त्रस्य विविधविषयाणां यथा - नैतिकता, व्यवहारः, प्रायश्चित्तः इत्यादीनां विषये वक्तुं समर्थाः भविष्यन्ति। आचारे विशेषतः - संस्कार, दान, आश्रम, वर्ण, श्राद्धे च वर्णन करणे समर्थाः भवन्तु।	
CO – 4	धर्मशास्त्रोक्त व्यवहारव्यवस्थायां व्यवहारस्वरूपः, भेदाः, पादाश्चेत्यादि विषयान् प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 02	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	सृष्टेरुत्पत्तिः सम्बन्धी भारतीयावधारणायाः ज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	भारतीयकालगणनायाः प्राचीनाधाराणां स्पष्टीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	धर्मशास्त्रे वर्णिताचारसंस्काराणाञ्च व्याख्यायेतुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	ब्रह्मचारीधर्माः यथा – ब्रह्मचर्याश्रम, आचमनविधिः, कर्माणाञ्च विवेचनम्।	

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

Course	CC- 03	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्मशास्त्रस्य प्रमुख स्मृतिः, सूत्र, भाष्य, निबन्धकाराणां च परियचः वक्तुं समर्थः भविष्यन्ति।	

CO – 2	धर्मशास्त्रीय प्रमुखविषयाः यथा – ब्रह्मचारीधर्मः, गृहस्थधर्मः, स्त्रीधर्मः मुख्यसंस्काराणां च व्याख्याकर्तुं समर्थाः भवन्तु।
CO – 3	प्रायश्चित्तसामान्यावधारणां स्पष्टकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।
CO – 4	शुद्धेः व्यवस्थायाः प्राचीनस्वरूपाः, मानवाधिकारपर्यावरणौ च धर्मशास्त्रीय विषयाणां वर्गीकरणे ते समर्थाः भविष्यन्ति।

Course	CC- 04	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –
CO – 1		विवाहादिस्वरूपं, प्रकारं, लक्षणं च व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
CO – 2		स्त्रीसम्मानस्य लाभं, परिवारस्य सुखं, स्त्रीसम्मानस्य अर्थं न्याय्यं च इत्यादीनि व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
CO – 3		गृहस्थानामाजीविका, व्रत, त्याज्यकर्मस्य प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।
CO – 4		धार्मिक-चर्चा, वृद्धाभिवादनम्, अतिथिपूजनम्, भोजनादि विषयाणां का वर्णन करणे समर्थाः भविष्यन्ति।

द्वितीयवर्षम्
सत्रम् – तृतीयसत्रम्

Course	CC- 05 (मनु. 5-6)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	गृहस्थदेहशुद्धिः, जनन-मरणाशौचे सूतकविधान, देहशुद्धिकारकपदार्थाः, खास्वातन्त्र्यस्य निषेधेत्यादि विषयान् स्पष्टतया वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	वानप्रस्थधारणकालः, विधिः, भोज्यपदार्थाः, भिक्षाटनमित्यादि वानप्रस्थाश्रमेण सम्बद्ध विषयान् विवेचने समर्थाः भवन्तु।	
CO – 3	सन्यासग्रहणविधान, जीवनमरणप्रतिसमदृष्टिः इत्यादि विषयान् व्याख्याकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	साधोः कर्तव्यम्, इन्द्रियजय, योगद्वारा ईश्वरसाक्षात्कारः आदि विषयान् विक्षेपणे समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 06 (पाराशरस्मृतिः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	सर्ववर्णानां साधारणधर्माः आचाराश्च स्पष्टीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	जन्ममरणसम्बद्धं शुद्धिं सर्ववर्णानां व्याख्यातुम्।	
CO – 3	गोबन्धादिकारणानि, वधः, श्वेन दष्टवृक्कादिकं प्रायश्चित्तव्यवस्थां वर्णयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	क्रौञ्चादिपक्षिणः वधस्य प्रायश्चित्तविधिं व्याख्यातुं शक्नुयात्।	

Course	CC- 07 (पाराशरस्मृतिः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	गृहस्थधर्मः, स्वाध्यायमहत्त्वम्, अभिवादनविधेरित्यादि विषयान् स्पष्टेन ते वक्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	भोजननियमाः, भक्ष्याभक्ष्योर्भेदः, अशुलिकर-कर्माश्च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	प्रायश्चित्तप्रकारं वर्णयतु।	
CO – 4	मातृसंरक्षणस्य नियमाः, शिक्षकस्य नियमाः, आचार्यस्य प्रति शिष्याणां कर्तव्यानि च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

द्वितीयवर्षम्
सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

Course	CC- 08 (मनुस्मृति: 7-8 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	राजपदाधिकारि, राज्ञः विशेषगुणेत्यादिविषयान् सम्यक्तया वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	राजा कृतानि नियुक्तानि दुर्गप्रकाराणि च व्याख्यास्यत।	
CO – 3	व्यवहारस्य प्रथम 9 विवादपदानां व्याख्याकरणे समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	व्यवहारस्य अन्तिम 9 विवादपदानां व्याख्याकरणे समर्थः भविष्यति।	

Course	CC-09 (पाराशरस्मृति: 7-12 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	विभिन्नप्रकारस्य पदार्थस्य शुद्धिविषये, अप्रभाविप्रायश्चित्तविषये च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	गोस्य आकस्मिकमृत्युप्रायश्चित्तं व्याख्यातव्यम्।	
CO – 3	दुःस्वप्नविचारः, भोजननियमेत्यादि विषयान् वर्णयतु।	
CO – 4	अगम्यागमनं अमेध्यभक्षणस्य च प्रायश्चित्तस्य विषये वक्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC-10 (आपस्तम्ब द्वितीय प्रश्नम्)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	गृहस्थाश्रम उपवासाः पञ्चमहायज्ञादिकञ्च विषयान् वर्णयतु।	
CO – 2	राजाः कर्तव्याः, दण्डस्य महत्त्वम्, विवाहे गोत्रविचारेत्यादि विषयान् वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	तिथ्यानुसारं कृतं श्राद्धफलम् श्राद्धान्नादि विषयान् वर्णने समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	राजाः कर्तव्याः, करग्रहणस्य नियमाः, दण्डस्य नियमेत्यादि विषयान् वर्णयतु।	

विषय - धर्मशास्त्र
शास्त्री तृतीयवर्षम्
सत्रम् – पञ्चमसत्रम्

Course	CC- 11 (मनुस्मृति: 9-10 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	स्त्रीपुरुषाणां नित्यकर्म, दुर्व्यवहारात् स्त्रियाः रक्षणम् इत्यादयः व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	द्वादशविधपुत्राः, दायविभागादि विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	स्त्रीधनेर्व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	ब्राह्मणाजीविकायाः कर्माणि धर्मानुसरणाभावे शूद्रत्वप्राप्तिश्च इत्यादयः विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-12 (पारस्करगृह्यसूत्रम् प्रथम-द्वितीय काण्ड)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	मधुपर्कविधिः, विवाहविधिः, पुंसवनसंस्कारश्च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	सीमन्तोन्नयनम्, जातकर्मोत्थादि संस्काराणां विधिः वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	स्नातकस्य लक्षणं, उपनयनस्य परमकालम् इत्यादयः वर्णयन्तु।	
CO – 4	लाङ्गल्योजनं, सीतायज्ञं, अष्टकादि विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-13 (मनुस्मृति 11-12 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	विभिन्नप्रकारप्रायश्चित्तव्रतरूपं व्याख्यातव्यम्।	
CO – 2	व्रतयस्य यज्ञः, मारण-मोहन-उच्चाटनाभिचाराश्च कर्माणि कथयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	सत्त्वतमोगुणानां लक्षणान् स्पष्टीकर्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	सात्त्विकगतेः वर्णनं करणे समर्थाः भविष्यन्ति।	

शास्त्री तृतीयवर्षम् सत्रम् – षष्ठसत्रम्

Course	CC-14 (मीमांसापरिभाषा)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्माधर्मनिरूपणं वेदद्वैविध्यादि विषयान् कथयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	श्रुतेः प्राबल्यनिरूपणं कर्मभेदविचाराश्च विषयान् स्पष्टीकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	वेदस्यालौकार्थत्वबोधकत्वेत्यादि विषयान् कथयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	अर्थवादमन्त्रविचारौ च विषयान् कथने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	DSE - III	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्मस्य स्रोतलक्षणस्थानादिकं वक्तुं शक्नुवन्।	
CO – 2	मातृकायाः साधारणासाधारणव्यवहारौ आदि विषयान् स्पष्टयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	विविधप्रायश्चित्तानां लक्षणानि प्रकाराश्च आदि विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	आधुनिकयुगे धर्मशास्त्रस्य प्रयोगं व्याख्यातव्यम्।	

Course Outcome Acharya Programme

विषय - धर्मशास्त्र

कक्षा - आचार्य प्रथमवर्ष

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

Course	CC – 01 प्रथमपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	छात्रः उपोद्धातब्रह्मचारीप्रकरणेषु च प्रदत्त विचाराणां सांरांशं कर्तुं समर्थः भविष्यति ।	
Co - 2	विवाह एवं वर्णव्यवस्था सम्बन्धी नियमानां सामान्यीकरणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	गृहस्थ, स्नातक, राज्ञेः पालनीय धर्माः तथा भक्ष्याभक्ष्य विषयाणां समीक्षा करणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	शुद्धि, दान, एवं श्राद्धीय प्रावधानानां सः स्वीय अभिमत प्रदर्शने समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 02 द्वितीयपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	मलमास निर्णये तथा तस्मिन् कृताकृत कर्माणां विभाजने समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	पक्षनिर्णयोपरान्त प्रतिपदात् दशमी पर्यन्त तिथ्यानां कृत्याकृत्य कर्माणां विश्लेषणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	पूर्णिमा/अमावस्यादौ कृत्यात्य कर्माणां समीक्षा करणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	इष्टसमयनिर्णये समीचीनसमयनिर्णयं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 03 तृतीयपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	दायस्वरूपः, विभाग तथा कालनियमानां सामान्यी कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	पितोः मृत्योः अनन्तरं शिशुपालिकायां भ्रातृणां भागः, स्त्रीधने पैतृकसम्पत्तयोश्च अनाधिकारेत्यादयः विषयाणां संक्षेपीकरणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	विभाज्याविभाज्यधनेत्यादौ सामान्यीकरणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	पुत्रिका औरसपुत्र्योश्च धनं विभजनेत्यादि विषयौ तर्कं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 04 चतुर्थपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	अशौचस्वरूपम् हेतोरुदिविषयाणां च चिन्तनकरणे कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	विविधाशौचापद्धर्माश्च सामान्यीकर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	वानप्रस्थाश्रमरूपस्य अन्याश्रमरूपैः सह तुलनां कर्तुं समर्थः भवेयुः।	
Co - 4	वानप्रस्थः धर्म-शरीर-विज्ञानादिविषयेषु चिन्तयितुं समर्थः भविष्यति।	

Course	DSE (EC-A1) पञ्चमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	धर्मजिज्ञासात्प्रारभ्यः आर्यावर्तस्य सीमापर्यन्तं विवाहादि विषयाणां चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	चतुर्णां वर्णानां आश्रमधर्माणां, स्नातकधर्माणाञ्च आलोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	उपाकर्म, भक्ष्याभक्ष्यादि विषयाणां व्यवस्थित्य व्याख्यातुं च समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	राजधर्म एवं प्रायश्चित्तव्यवस्थायाः चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	DSE (EC-B1) षष्ठपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	धर्मलक्षणदर्मशास्त्रकाराणां आलोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	वैदिकदाङ्ग्ये धर्मशास्त्रस्य उत्कृष्टतां परिचिनोतु समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	धर्मशास्त्रस्य सामान्यपरिचयस्य सारांशं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	ब्रह्मचार्याश्रम तथा ब्रह्मचर्यधर्मादि विषयान् व्यवस्थितरूपे प्रस्तुति करणे समर्थाः भवेयुः।	

Course Outcome Acharya Programme

विषय - धर्मशास्त्र

कक्षा - आचार्य प्रथमवर्ष

सत्रम् - द्वितीयसत्रम्

Course	CC-05 सप्तमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	राजः कृते विहितशिक्षां चिन्तयितुं शक्नुयात्।	
Co - 2	कुशलशासकाय विहिताचाराणां संक्षेपीकरणे समर्थाः भवेयुः।	
Co - 3	राज्यकार्यक्रमेषु गुप्तचराः प्रयुक्ताः कौशलाः इति चर्चा कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	राज्यस्यान्तरिकबाह्यशत्रुणां नियन्त्रकौशलस्य आलोचनां कर्तुं समर्थाः भवेयुः।	

Course	CC-06 अष्टमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	धर्मस्य लक्षणं तथा प्रमाणस्य आलोचने समर्थाः भवेयुः।	
Co - 2	वेदस्मृत्यात्यर्थवादस्य प्रामाण्यं व्यवस्थितरूपेण वर्णनं करणे समर्थाः भवेयुः।	
Co - 3	यदि धर्मे संशयः स्यात्तर्हि स्वीयनिर्णयकौशलस्य विस्तारं भविष्यति।	
Co - 4	वैदिकसमस्यानां चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-07 नवमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	आधुनिकहिन्दूविधेः उत्पत्ति, विकास सन्ततेश्च वैधतां विषयस्य प्रतिपादनं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	बहुविवाहस्योपरि भारतीयविधीनां चिन्तनं कर्तुं समर्थाः भवन्तु।	
Co - 3	प्राचीन आधुनिक हिन्दुविधेश्च तुलनं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	हिन्दूत्तराधिकारविधीनां विवरणं करणे समर्थाः भवेयुः।	

Course	CC-08 दशमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	कर्मविपाकस्यावधारणा, प्रायश्चित्ताधिकारीत्यादि विषयाणामुपरि चर्चा कुर्वन्तु।	
Co - 2	प्रमुखपापप्रायश्चित्तं तथा विविधमद्यानां मध्ये भेदं ज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	संसर्गप्रायश्चित्तम् अपातकप्रायश्चित्तस्य च निर्धारणे समर्थाः भवन्तु।	
Co - 4	असत् प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं एकादशाहादिश्राद्धादिभोजनस्य च प्रायश्चित्तयोर्मध्ये तुलनयोः समर्थाः भवेयुः।	

Course	EC - A2 एकादशमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	चैत्रमासात् ज्येष्ठमासपर्यन्तं कृतकर्म तथा सन्क्रान्तीनां दैनिकजीवने उपयोगः करणे समर्थाः भवन्तु।	
Co - 2	आषाढमासतः भाद्रपदमासपर्यन्तं कृतकर्माणां विवरणकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	आश्विनमासतः मार्गशीर्षपर्यन्तं कृतकर्माणां प्रतिपादने समर्थाः भवन्तु।	
Co - 4	पौषमासात् फाल्गुनमासपर्यन्तं कृतानां आलोचनां कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course Outcome Acharya Programme

विषय - धर्मशास्त्र
कक्षा - आचार्य द्वितीयवर्षम्
सत्रम् – तृतीयसत्रम्

Course	CC-09 द्वादशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1		कालतत्त्वानां वर्गीकरणं कुर्वन्तु।
Co - 2		कालभेदाः, संवत्सरप्रकाराः, ऋतुः इत्यादयः कार्याणि च विषयं प्रस्तुतुं समर्थाः भविष्यन्ति।
Co - 3		मासनिर्णयसम्बद्धविचाराः पक्षकार्यविषये च चिन्तयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।
Co - 4		प्रतिपदादितिथिषु दिव्यकर्माणि वर्णयितुं शक्नुयुः।

Course	CC-10 त्रयोदशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1		आर्यवर्तविशेषं, पापप्रकारं, विवाहादिकं व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
Co - 2		ब्रह्मचर्येत्यादयः सर्वाश्रमधर्मस्य वर्णनं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।
Co - 3		अन्नभोजनादिवर्गीकरणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
Co - 4		राजःधर्मः, महापातकप्रायश्चित्तादि विषयाणामालोचने समर्थाः भविष्यन्ति।

Course	CC-11 चतुर्दशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1		सरलव्यवहारः मातुः दिव्यप्रमाणानां च चिन्तनं कर्तुं शक्नोति।
Co - 2		असाधारणव्यवहारः मातुः विवरणं करणे समर्थाः भविष्यन्ति।
Co - 3		ऋणं उपनिधिं च सम्बद्धं स्मारकव्यवस्थायाः आलोचने समर्थः भविष्यति।
Co - 4		व्यवहारव्यवस्थायां मानुषप्रमाणानां च भेदानाम् उपयोगं भेदं च कुर्वन्तु समर्थाः भविष्यन्ति।

Course	CC-12 पञ्चदशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1		धर्मशास्त्रस्य परिचयः, धर्मशास्त्रीयग्रन्थानां सामग्रीः सृष्टिकालश्च तथा स्मृतिकारादिपरिचयः विषयान् सारांशं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
Co - 2		गौतम-आपस्तम्ब-वसिष्ठादि धर्मसूत्रकारणां काल-कृतिनाञ्च व्याख्याकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।
Co - 3		धर्मशास्त्रभाष्यकाराणां काल-कृत्यदिषु च प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।
Co - 4		धर्मशास्त्रस्य निबन्धकारणां विवरणं कुर्वन्तु समर्थाः भविष्यन्ति।

Course	EC- A3 षोडशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	श्राद्धरूपं श्राद्धे देवताः श्राद्धस्य विभिन्नप्रकारं तेषु प्रयुक्तानि यन्त्राणि च वर्णयतु।	
Co - 2	श्राद्धे वर्ज्यपदार्थाः, पङ्कितपावनब्राह्मणयोगीनाञ्च श्राद्धविधानस्य प्रतिपादने समर्था भविष्यन्ति।	
Co - 3	ये ब्राह्मणाः श्राद्धे आमन्त्रणं कर्तुं योग्याः सन्ति तेषां प्रतिक्रिया च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	श्राद्धे ब्राह्मणनिमन्त्रणविधिः, श्राद्धीयपदार्थाः श्राद्धराष्ट्राश्च निर्णयहेतोरालोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	EC- B3 सप्तदशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	इष्टाकर्म, पूर्वकर्म, स्त्रीधर्माणाञ्च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	वर्णधर्माश्रमधर्मयोश्च विश्लेषणे समर्थाः भवन्तु।	
Co - 3	वर्णाश्रमप्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	राज्ञः धर्माणामालोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course Outcome Acharya Programme

विषय - धर्मशास्त्र
कक्षा - आचार्य द्वितीयवर्षम्
सत्रम् - चतुर्थसत्रम्

Course	CC- 13 अष्टादशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	द्वितीयात् सप्तमीतिथिपर्यन्तं धर्मकृत्यानां चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	अष्टमी तः नवमीतिथिपर्यन्तं धर्मकृत्यानां विवरणकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	विभिन्नसमुदायैः एकादशी उपवास कृत्वा विमर्शणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	इष्टिकालनिर्णयस्य प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 14 एकोनविंशतिपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	मानवाधिकारस्य सिद्धान्तानां विवरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	धर्मशास्त्रेण प्रतिपादितं आचारे व्यवस्थितमानवाधिराणां अभिज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	धनविभागे मानवाधिकारव्यवस्थायाः प्रतिपादने इत्येतेषां समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	पर्यावरणे निहिततत्त्वानां, पर्यावरणं प्रभावितं कुर्वन्तः कारणानि, प्रदूषणं दूरीकर्तुं उपायाः च चर्चा कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 15 विंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	दायविभाग एवं सीमासम्बद्धविवादानां निर्धारणं कर्तुं समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	स्वामीपाल - अस्वामिविक्रय - दत्ताप्रदानिकेत्यादि विवादानां वर्गीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	संविद्यासिक्रमवेतनादानादौ च सम्बद्ध विवादानां विश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	द्यूतसम्बद्धान् विवादान् पराक्रमणं च, दुष्टशब्दानां प्रयोगं च कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC- 16 एकविंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	विविधस्मृतीषु प्रतिपादितविषयान् सारांशतः कर्तुं समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	विविधस्मृतिकारणां काल-कृति-परिचयेत्यादयानां विश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	विविधभाष्याणां विषयवस्तोः निर्धारणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	विविधभाष्यकाराणां काल-कृतयोर्मध्ये तुलनयोः समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 16 द्वाविंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	श्राद्धादौ कृत्यानां निर्धारणे समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	पिण्डदानादौ देश-काल-कर्तव्याणां व्याख्याकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	श्राद्धोत्तरकृत्यानां आलोचने समर्थः भवन्तु।	
Co - 4	श्राद्धभेदानां वर्गीकरणे समर्थाः भवन्तु।	

Course	CC- 16 त्रयोविंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	भारतीयन्यायव्यवस्थायां धर्मशास्त्रस्य योगदानमित्यस्य चिन्तने समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	धर्मशास्त्रस्थ आहिनककर्माणां विश्लेषणे छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	धर्मशास्त्रे कालविचारः, दायभागीय विभिन्नशाखोपयोगिताचोपरि चर्चा कर्तुं समर्थाः भवन्तु।	
Co - 4	आचारराजः धर्मौ च प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	

शास्त्रीकार्यक्रम परिणामाः (PO)
Programme Outcomes for Shastri/B.A.

शास्त्री(B.A.) धर्मशास्त्रकार्यक्रमस्यान्ते छात्रः-

PO1- समीक्षात्मकगहनमध्ययनम्

- समीक्षात्मकमध्ययने दक्षो भविष्यति।
- विभिन्नव्याख्यानशैलीना परिचयं प्राप्स्यति।
- धर्मशास्त्रविषयस्य समीक्षणं कर्तुं पारयति।

PO2- सम्प्रेषणकौशलम्

- लिखित-मौखिकरूपेण परस्परं सम्वादं कर्तुं पारयति।
- भाषणादिषु नैपुण्यमवाप्नोति।
- संस्कृतमाध्यमेन शुद्धलेखनं कर्तुं समर्थो भविष्यति।

PO3- ज्ञानसञ्चयः

- धर्मशास्त्रानां प्राचीनग्रन्थानां विषये ज्ञानं प्राप्स्यति।
- ज्ञानस्य वर्तमानस्थितेः अध्ययनं करिष्यन्ति।
- अन्यविषयाणां कार्येषु परिचिताः भविष्यन्ति।

PO4- अनुसन्धानस्याभिक्षमता

- उपयुक्तानुसन्धानस्रोतानामभिज्ञानं मुल्याङ्कनं कर्तुं पारयति।
- अनुसन्धानपद्धतेः विशेषाध्ययनं भविष्यति।
- शोधान्वेषणाय कौशलप्राप्तिभविष्यति।

PO5- धर्मशास्त्रस्य मानकग्रन्थानां समीक्षणम्

- धर्मशास्त्रस्य मानकग्रन्थानां समीक्षा।
- धर्मशास्त्रसम्बन्धितग्रन्थानामालोडनम्।
- धर्मशास्त्रस्य विविधग्रन्थानां परिज्ञानम्।

PO6- मूलसिद्धान्तस्य परिज्ञानम्

- धर्मशास्त्रस्य मूलसिद्धान्तेन परिचितो भविष्यति।
- मनु-याज्ञवल्क्यादिग्रन्थानामर्थं ज्ञास्यति।
- धर्मशास्त्रस्य प्राचीनसिद्धान्तेन ज्ञानं प्राप्स्यति।

शास्त्रीपाठ्यक्रमपरिणामाः

विषय - धर्मशास्त्र

कक्षा - शास्त्री प्रथमवर्षम्

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

Course	CC- 01	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्मशास्त्रस्य प्रमुखविषयाः यथा – धर्मशास्त्रस्योद्भवविकासश्च, धर्मशब्दस्यार्थः, धर्मस्य स्वरूपमित्यादीनां विश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	धर्मशास्त्र वैशिष्ट्ये प्रमुखविभागानां वर्गीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	धर्मशास्त्रस्य विविधविषयाणां यथा - नैतिकता, व्यवहारः, प्रायश्चित्तः इत्यादीनां विषये वक्तुं समर्थः भविष्यति। आचारे विशेषतः - संस्कार, दान, आश्रम, वर्ण, श्राद्धे च वर्णन करणे समर्थाः भवन्तु।	
CO – 4	धर्मशास्त्रोक्त व्यवहारव्यवस्थायां व्यवहारस्वरूपः, भेदाः, पादाश्चेत्यादि विषयान् प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 02	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	सृष्टेरुत्पत्तिः सम्बन्धी भारतीयावधारणायाः ज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	भारतीयकालगणनायाः प्राचीनाधाराणां स्पष्टीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	धर्मशास्त्रे वर्णिताचारसंस्काराणाञ्च व्याख्यायेतुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	ब्रह्मचारीधर्माः यथा – ब्रह्मचर्याश्रम, आचमनविधिः, कर्माणाञ्च विवेचनम्।	

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

Course	CC- 03	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्मशास्त्रस्य प्रमुख स्मृतिः, सूत्र, भाष्य, निबन्धकाराणां च परियचः वक्तुं समर्थः भविष्यन्ति।	

CO – 2	धर्मशास्त्रीय प्रमुखविषयाः यथा – ब्रह्मचारीधर्मः, गृहस्थधर्मः, स्त्रीधर्मः मुख्यसंस्काराणां च व्याख्याकर्तुं समर्थाः भवन्तु।
CO – 3	प्रायश्चित्तसामान्यावधारणां स्पष्टकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।
CO – 4	शुद्धेः व्यवस्थायाः प्राचीनस्वरूपाः, मानवाधिकारपर्यावरणौ च धर्मशास्त्रीय विषयाणां वर्गीकरणे ते समर्थाः भविष्यन्ति।

Course	CC- 04	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –
CO – 1		विवाहादिस्वरूपं, प्रकारं, लक्षणं च व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
CO – 2		स्त्रीसम्मानस्य लाभं, परिवारस्य सुखं, स्त्रीसम्मानस्य अर्थं न्याय्यं च इत्यादीनि व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
CO – 3		गृहस्थानामाजीविका, व्रत, त्याज्यकर्मस्य प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।
CO – 4		धार्मिक-चर्चा, वृद्धाभिवादनम्, अतिथिपूजनम्, भोजनादि विषयाणां का वर्णन करणे समर्थाः भविष्यन्ति।

द्वितीयवर्षम्
सत्रम् – तृतीयसत्रम्

Course	CC- 05 (मनु. 5-6)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	गृहस्थदेहशुद्धिः, जनन-मरणाशौचे सूतकविधान, देहशुद्धिकारकपदार्थाः, खास्वातन्त्र्यस्य निषेधेत्यादि विषयान् स्पष्टतया वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	वानप्रस्थधारणकालः, विधिः, भोज्यपदार्थाः, भिक्षाटनमित्यादि वानप्रस्थाश्रमेण सम्बद्ध विषयान् विवेचने समर्थाः भवन्तु।	
CO – 3	सन्यासग्रहणविधान, जीवनमरणप्रतिसमदृष्टिः इत्यादि विषयान् व्याख्याकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	साधोः कर्तव्यम्, इन्द्रियजय, योगद्वारा ईश्वरसाक्षात्कारः आदि विषयान् विक्षेपणे समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 06 (पाराशरस्मृतिः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	सर्ववर्णानां साधारणधर्माः आचाराश्च स्पष्टीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	जन्ममरणसम्बद्धं शुद्धिं सर्ववर्णानां व्याख्यातुम्।	
CO – 3	गोबन्धादिकारणानि, वधः, श्वेन दष्टवृक्कादिकं प्रायश्चित्तव्यवस्थां वर्णयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	क्रौञ्चादिपक्षिणः वधस्य प्रायश्चित्तविधिं व्याख्यातुं शक्नुयात्।	

Course	CC- 07 (पाराशरस्मृतिः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	गृहस्थधर्मः, स्वाध्यायमहत्त्वम्, अभिवादनविधेरित्यादि विषयान् स्पष्टेन ते वक्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	भोजननियमाः, भक्ष्याभक्ष्योर्भेदः, अशुलिकर-कर्माश्च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	प्रायश्चित्तप्रकारं वर्णयतु।	
CO – 4	मातृसंरक्षणस्य नियमाः, शिक्षकस्य नियमाः, आचार्यस्य प्रति शिष्याणां कर्तव्यानि च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

द्वितीयवर्षम्
सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

Course	CC- 08 (मनुस्मृति: 7-8 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	राजपदाधिकारि, राज्ञः विशेषगुणेत्यादिविषयान् सम्यक्तया वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	राजा कृतानि नियुक्तानि दुर्गप्रकाराणि च व्याख्यास्यत।	
CO – 3	व्यवहारस्य प्रथम 9 विवादपदानां व्याख्याकरणे समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	व्यवहारस्य अन्तिम 9 विवादपदानां व्याख्याकरणे समर्थः भविष्यति।	

Course	CC-09 (पाराशरस्मृति: 7-12 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	विभिन्नप्रकारस्य पदार्थस्य शुद्धिविषये, अप्रभाविप्रायश्चित्तविषये च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	गोस्य आकस्मिकमृत्युप्रायश्चित्तं व्याख्यातव्यम्।	
CO – 3	दुःस्वप्नविचारः, भोजननियमेत्यादि विषयान् वर्णयतु।	
CO – 4	अगम्यागमनं अमेध्यभक्षणस्य च प्रायश्चित्तस्य विषये वक्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC-10 (आपस्तम्ब द्वितीय प्रश्नम्)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	गृहस्थाश्रम उपवासाः पञ्चमहायज्ञादिकञ्च विषयान् वर्णयतु।	
CO – 2	राजाः कर्तव्याः, दण्डस्य महत्त्वम्, विवाहे गोत्रविचारेत्यादि विषयान् वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	तिथ्यानुसारं कृतं श्राद्धफलम् श्राद्धान्नादि विषयान् वर्णने समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	राजाः कर्तव्याः, करग्रहणस्य नियमाः, दण्डस्य नियमेत्यादि विषयान् वर्णयतु।	

विषय - धर्मशास्त्र
शास्त्री तृतीयवर्षम्
सत्रम् – पञ्चमसत्रम्

Course	CC- 11 (मनुस्मृति: 9-10 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	स्त्रीपुरुषाणां नित्यकर्म, दुर्व्यवहारात् स्त्रियाः रक्षणम् इत्यादयः व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	द्वादशविधपुत्राः, दायविभागादि विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	स्त्रीधनेर्व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	ब्राह्मणाजीविकायाः कर्माणि धर्मानुसरणाभावे शूद्रत्वप्राप्तिश्च इत्यादयः विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-12 (पारस्करगृह्यसूत्रम् प्रथम-द्वितीय काण्ड)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	मधुपर्कविधिः, विवाहविधिः, पुंसवनसंस्कारश्च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	सीमन्तोन्नयनम्, जातकर्मैत्यादि संस्काराणां विधिः वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	स्नातकस्य लक्षणं, उपनयनस्य परमकालम् इत्यादयः वर्णयन्तु।	
CO – 4	लाङ्गल्योजनं, सीतायज्ञं, अष्टकादि विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-13 (मनुस्मृति 11-12 अध्यायाः)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	विभिन्नप्रकारप्रायश्चित्तव्रतरूपं व्याख्यातव्यम्।	
CO – 2	व्रतयस्य यज्ञः, मारण-मोहन-उच्चाटनाभिचाराश्च कर्माणि कथयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	सत्त्वतमोगुणानां लक्षणान् स्पष्टीकर्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	सात्त्विकगतेः वर्णनं करणे समर्थाः भविष्यन्ति।	

शास्त्री तृतीयवर्षम्
सत्रम् – षष्ठसत्रम्

Course	CC-14 (मीमांसापरिभाषा)	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्माधर्मनिरूपणं वेदद्वैविध्यादि विषयान् कथयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 2	श्रुतेः प्राबल्यनिरूपणं कर्मभेदविचाराश्च विषयान् स्पष्टीकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	वेदस्यालौकार्थत्वबोधकत्वेत्यादि विषयान् कथयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	अर्थवादमन्त्रविचारौ च विषयान् कथने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	DSE - III	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –	
CO – 1	धर्मस्य स्रोतलक्षणस्थानादिकं वक्तुं शक्नुवन्।	
CO – 2	मातृकायाः साधारणासाधारणव्यवहारौ आदि विषयान् स्पष्टयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 3	विविधप्रायश्चित्तानां लक्षणानि प्रकाराश्च आदि विषयान् व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO – 4	आधुनिकयुगे धर्मशास्त्रस्य प्रयोगं व्याख्यातव्यम्।	

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्- प्रथमम्

पाठ्यक्रमः-स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-01	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट्	अंकाः
1	धर्मशास्त्रस्य सामान्यपरिचयः धर्मशास्त्रस्योद्भवः विकासश्च धर्मशब्दार्थः वेदे धर्मशब्दस्य प्रयोगः, धर्मस्वरूपम्, धर्मशास्त्रकाराणां मतानुसारं धर्मः, धर्मलक्षणम्, धर्मप्रमाणानि, धर्मस्य महत्त्वम्, धर्मभेदाः, धर्मशास्त्रान्यशास्त्रयोर्मिथः सम्बन्धः।	धर्मशास्त्रस्य मुख्यविषयान् यथा - धर्मशास्त्रस्योद्भवविकासश्च, धर्मशब्दस्यार्थः, धर्मस्यस्वरूपमित्यादीनि वक्तुं शक्यन्ति।	4	100
2	धर्मशास्त्रवाङ्मयस्य विभागः - स्मृतिसाहित्य प्रमुखस्मृतयः मनु- याज्ञवल्क्य- पराशर वशिष्ठ- नारद - कात्यायनस्मृतयः। सूत्रसाहित्यम् - प्रमुखसूत्राणि - गौतमापस्तम्बबौधायनवशिष्ठ- धर्मसूत्राणि, पारस्करगृह्यसूत्रञ्च । भाष्यसाहित्यम्- मन्वर्थमुक्तावली, मिताक्षरा, बालक्रीडा, पराशरमार्धवीयम् । निबन्धसाहित्यम्-	धर्मशास्त्रस्य मुख्यविभागानां, तासु वैशिष्ट्याधारेण वर्गीकरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20

	कृत्यकल्पतरुः, वीरमित्रोदयः, स्मृतिचन्द्रिका, धर्मसिन्धुः, निर्णयसिन्धुः, कालमाधवः ।			
3	धर्मशास्त्रे विविक्ताः विषयाः - आचारः, व्यवहारः, प्र विविक्तविषयेष्वआचारः दानम्, आश्रमाः, वर्णाः, श्राद्धकालः।	धर्मशास्त्रस्य विभिन्नविषयाः यथा - आचारव्यवहारप्रायश्चित्तान् वक्तुं शक्यन्ति । आचारे विशेषरूपेण संस्कार-दान-आश्रम-वर्ण- श्राद्धाणां वर्णनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
4	धर्मशास्त्रोक्ता व्यवहारव्यवस्था व्यवहारस्य स्वरूपम्, व्यवहारभेदाः, व्यवहारस्य चत्वारः पादाः, अष्टादशव्यवहारपदानि, न्यायव्यवस्था न्यायालयानां स्वरूपञ्च ।	धर्मशास्त्रोक्त व्यवहारव्यवस्थान्तर्गते व्यवहारस्य स्वरूपस्य, व्यवहारस्य भेदानां, व्यवहारपदानामित्यादीनां विषयाणां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो समर्थाः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्, पत्रम्- द्वितीयम् पाठ्यक्रमः -

स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट्	अंकाः
CC-02	(मनुस्मृतिः मन्वर्थमुक्तावली सहिता 1-2 अध्यायौ)		4	100
1	सृष्ट्युत्पत्तिः - आपामुत्पत्तिः, ब्राह्मणोत्पत्तिः, महदादीनामुत्पत्तिः, चातुर्वर्ण्यव्यवस्था, दशप्रजापत्यादीनामुत्पत्तिः, मनुष्यदेवयक्षादीनां सृष्टिः प्राणीनामुत्पत्तिप्रकारः, जरायुजः, अण्डजः, स्वेदजः, उद्भिज्जः, वनस्पतयः, वृक्षादयः ।	सृष्ट्युत्पत्तिः विषयकीं भारतीयावधारणायाः मनुमतानुसारं बोधं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	कालविभागः -निमेषः, काष्ठा, कला, मुहूर्तम्, कालपरिमाणम्, दिनरात्रिविभागः ।	भारतीयकालगणां प्राचीनाधारेण स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	धर्मोत्पत्तिः - धर्मस्वरूपम्, सदाचारस्य धर्ममूलत्वम्, धर्मोत्पत्तिः, धर्मस्य मूलस्रोतांसि, धर्मस्य चत्वारः आधाराः, धर्मस्य महत्वम्, संस्काराः - जातकर्म, नामकरणम्, निष्क्रमणम्, अन्नप्राशनम्,	धर्मशास्त्रे वर्णिताचाराणां एवं संस्काराणां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20

	चूडाकर्म, उपनयनम् ।			
4	ब्रह्मचारीधर्मः ब्रह्मचर्याश्रमः, आचमनादीनां विधयः, ब्रह्मचारीणां कर्माणि, संध्योपासना, होमादिकर्म, गुरुशिष्ययोराचाराः ।	ब्रह्मचारीधर्माः यथा – ब्रह्मचर्याश्रमस्य नियमाः, आचमनविधिः, ब्रह्मचारिणः कर्माणि इत्यादीनां विवेचनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- प्रथमम्

पाठ्यक्रमः –स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-03	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	<p>धर्मशास्त्रस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयः</p> <p>स्मृतिकर्तारः - मनुः, याज्ञवल्क्यः, पराशर नारदः, बृहस्पतिः, कात्यायनः, व्यासः सूत्रकर्तारः - गौतमः, बौधायनः, आपस्तम्बः, वसिष्ठः, विष्णुः भाष्यकर्तारः - मेधातिथि, विज्ञानेश्वरः,</p>	<p>धर्मशास्त्रस्य प्रमुखानां स्मृतीनां-सूत्राणां- भाष्याणां-निबन्धकाराणां च परिचयं वक्तुं शक्यन्ति ।</p>		20

	जीमूतवाहनः, कुल्लूकभट्टः, कुलमणिमिश्रः निबन्धकर्तारः - वाचस्पतिमिश्रः, कमलाकरभट्टः, नीलकण्ठभट्टः, मित्रमिश्रः, गदाधरराजगुरुः			
2	प्रमुखधर्मशास्त्रविषयाः - ब्रह्मचारीधर्माः, गृहस्थधर्माः, स्त्रीधर्माः, धर्मशास्त्रे निरूपिताः प्रमुखसंस्काराः	ब्रह्मचारीधर्मस्य, गृहस्थधर्मस्य, स्त्रीधर्मस्य एवं प्रमुखानां संस्काराणां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	धर्मशास्त्रोक्ता प्रायश्चित्तव्यवस्था - प्रायश्चित्तलक्षणम्, प्रायश्चित्तस्यावश्यकता पञ्चमहापातकानि, प्रमुखोपपातकानि, चान्द्रायणकृच्छ्रादिव्रतानि	धर्मशास्त्रोक्तां प्रायश्चित्त- व्यवस्थां स्पष्टीकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति ।	1	20
4	धर्मशास्त्रे शुद्धिव्यवस्था - क) प्राचीनकाले शुद्धिव्यवस्थायाः स्वरूपम् ख) धर्मशास्त्रे मानवाधिकारः पर्यावरणञ्च ग) धर्मशास्त्रस्य महत्त्वम्	प्राचीनशुद्धिव्यवस्थायाः स्वरूपः, धर्मशास्त्रे मानवाधिकाराणां एवं पर्यावरणादीनां विषयाणां वर्णनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- द्वितीयम्

पाठ्यक्रमः – स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-04	पाठ्यविषयाः (मनुस्मृतिः - मन्वर्थमुक्तावलीसहिता – 3-4अध्यायौ)	अधमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	विवाहव्यवस्था, गुरोराज्ञया विवाहः, विवाहस्य स्वरूपं, विवाहार्थं कन्या लक्षणम्, विवाहे त्याज्या कन्या, विवाहप्रकाराः ब्राह्मदेवविवाहयोः लक्षणम्, आर्षप्राजापत्यविवाह लक्षणम्, आसुरविवाहस्य लक्षणम्, गान्धर्वविवाहस्य लक्षणम्, राक्षसविवाहस्य लक्षणम्।	विवाहस्य स्वरूपम्, लक्षणानि प्रकारादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	स्त्रीणां सम्मानविधानम्, स्त्री -सम्मानविधानेन दिव्यलाभप्राप्तिः, पतिपत्न्योः परस्पर -सन्तुष्ट्या परिवारस्य कल्याणम्, स्त्र्याः प्रसन्नतया कुले प्रसन्नता, पतिपत्न्योः परस्परम् अप्रसन्न सन्तत्यभावः, स्त्रीसम्मानस्य तात्पर्यम्, स्त्रीसम्मानस्य औचित्यम्।	स्त्रीणां सम्माननेन लाभः , स्त्रीणां प्रशंसया कुलस्य प्रशंसा , स्त्री सम्मानस्य तात्पर्यम् औचित्यादीनां च विषयाणां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	गृहस्थस्य आजीविका व्रतञ्च, आयुषः तृतीये भागे वानप्रस्थाश्रमं प्रति गमनम्, गृहस्थस्य जीविका परपीडा रहिता भवेत्, जीविकाभेदाः, धान्यसंग्रहीतुः भेदाः, प्रशस्ता जीविका, शास्त्रविरुद्धस्नातकगृहस्थानां वर्णनम्, गृहस्थस्य सत्वगुणवर्धकानि कार्याणि।	गृहस्थानाम् आजीविका- व्रतस्य, त्याज्यकर्माणां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20

	<p>त्याज्य कर्म, राजस्वः गताय गमनत्यागः, बालसूर्यदर्शनत्यागः, प्रतिग्रहदर्शनत्यागः, दुष्टानां स्मृतित्यागः, अक्षत्रिय दानप्रहणत्यागः, वाहनः त्याज्याः पशवः ।</p>			
4	<p>धार्मिकचर्चा, वृद्धानामभिवादनम्, यमनियमपालनम्, अतिथिपूजनम्, अग्निहोत्रम्, क्लीबादीनां भोजनं तद् अभक्ष्यम्, मत्तकुद्धातुराणां भोजनमभक्ष्यम्, केशकीटावन्नभोजनमभक्ष्यम्, पादस्पृष्टं भोजनमभक्ष्यम्, भ्रूणबालादीनां भोजनमभक्ष्यम् ।</p>	<p>धार्मिकचर्चायाः, वृद्धानामभिवादनस्य, अतिथिपूजनस्य, अभक्ष्यादीनां विषयाणां वर्णनं कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
5	<p>आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्</p>	<p>आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।</p>		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- प्रथमम्

पाठ्यक्रमः – स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-05	मनुस्मृतिः (मन्वर्थमुक्तावलीसहिता 5-6 अध्यायौ)	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	गृहस्थदेहशुद्धिः – अशुद्धिकालः, सूतकादिसम्बद्धं विधानम्, समीपस्थबान्धवानां शुद्धिविधिः, असपिण्डनां प्रेतशुद्धिः, देहशुद्धिकारकाः पदार्थाः, अर्थशुद्धेः सर्वत्र शुद्धित्वम्, गृहस्थधर्मे पत्नीधर्मः, स्त्रीस्वातन्त्र्यनिषेधः, अनुकूलाचरेण पत्नी सम्मन्या भवति, पूर्वपतिं विहाय अन्यस्य श्रेष्ठेभर्तुः स्वीकरणस्य निन्दनम् , स्त्रियां मृतायां तस्याः यज्ञेन अग्निसंस्कारः ।	गृहस्थदेहशुद्धिः, जनन- मरणाशौचे सूतकविधानम्, देहशुद्धिकारकपदार्थाः, स्त्रीस्वतन्त्र्यतायाः निषेधः इत्यादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	वानप्रस्थविषयः— वानप्रस्थधारणकालः, वानप्रस्थधारणविधिः, वानप्रस्थेभ्यः पञ्चयज्ञविधानम्, वानप्रस्थस्य भोज्यपदार्थाः, वानप्रस्थस्य विविधानि तपांसि, तपस्विगृहेभ्यः भिक्षाग्रहणम् ।	वानप्रस्थधारणकालः, वानप्रस्थाश्रमसम्बन्धिताः विभिन्ननियमाः— भोज्याभोज्यपदार्थाः, भिक्षाग्रहणादयः विषयाः इत्येतेषां विवेचनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20

3	<p>संन्यासधर्मविषयः- संन्यास- ग्रहणविधानम्, गृहस्थाश्रमादपि संन्यासो ग्राह्यः, संन्यासिनः निर्लिप्तभावेन ग्रामेषु भिक्षा ग्राह्या, जीवनं मरणं च प्रति समदृष्टिः, पवित्रं सत्यं चैवाचरणीयम्, क्रोधादिकं विहाय अध्यात्माचरणे स्थितो भवेत् ।</p>	<p>संन्यास-ग्रहणविधानं, जीवनमरणं प्रति समदृष्टीत्यादीनां विषयाणां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
4	<p>संन्यासिनः कर्तव्यम्- संयमेन इन्द्रियाणां जयः, स्वप्नसंशाश्रवणाद्विरक्तिः, योगेन परमात्मनः साक्षात्कारः, प्रत्येकावस्थां धर्मः पालनीयः, प्राणायाम- धारणा- प्रत्याहारैः दोषक्षयः, दशकं धर्मलक्षणम् ।</p>	<p>संन्यासिनां कर्तव्यानि, इन्द्रियजयः,, योगेन परमात्मनः साक्षात्कारादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
5	<p>आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्</p>	<p>आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।</p>		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा – शास्त्री (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- द्वितीयम्

पाठ्यक्रमः – **स्वशास्त्रीयमध्ययनम्**

इकाई CC06	पराशरस्मृतिः (1-6 अध्यायाः)	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
--------------	-----------------------------	---------------	---------------	--------------

1	मुनीनां व्यासं प्रति प्रश्नः, व्यासस्योत्तरम्, बदरिकाश्रमगमनम्, पराशराश्रमस्य वर्णनम्, व्यासकृतपूजनम्, पराशरकृतस्वागतम्, व्यासस्य प्रश्नः, पराशरेण चातुर्वर्ण्यचारादिकथनम्, सर्ववर्णानां साधारणधर्मनिरूपणम् ।	सर्ववर्णानां साधारण- धर्मान् आचारञ्च स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	सर्ववर्णानां जनने मरणे च शुद्धिकथनम्	सर्वैः वर्णैः सम्बन्धितां जननमरण शुद्धेः व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	उद्धन्धने प्रायश्चित्तम्, वृक- श्वान- श्रृगालादिभिः द्रंष्टस्य प्रायश्चित्तम्	गवादीनां बन्धनकारणेन हननम्, वृक- श्वानादिभिः द्रंष्टे सति प्रायश्चित्तव्यवस्थायाः वर्णनं कर्तुं शक्यन्ति।		20
4	क्रौञ्चादिवधप्रायश्चित्तम्	क्रौञ्चित्यादीनां पक्षिणां वधस्य प्रायश्चित्तविधानस्य प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- तृतीयम्

पाठ्यक्रमः – **स्वशास्त्रीयमध्ययनम्**

इकाई CC-07	आपस्तम्बधर्मसूत्रम् (प्रथमप्रश्नः)	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	समयाचारिकधर्माः, समयाचारिकधर्मैः प्रमाणानि, वर्ण्यव्यवस्था, उपनयनम्, उपनयने आचार्यः, उपनयनकालाः, अनुपनीतस्य प्रायश्चित्तम् गृहस्थाश्रमधर्मः, ब्रह्मचारिनियमाः, तपः, वेदाध्ययनफलम्, ब्रह्मचारिफलम्, गुरुसेवा, समावृत्तिनियमाः, अनध्यायाः, स्वाध्यायविधिः, स्वाध्यायमहत्त्वम्, स्वाध्यायः, महायज्ञाः, ओंकारः, शुश्रूषानियमः, गृहस्थाश्रमे कर्माणि, अभिवादनविधिः, आचमननियमः, भक्ष्याभक्ष्यम् ।	गृहस्थधर्मः, स्वाध्यायमहत्त्वं, अभिवादनविधिः, उपनयनम् इत्यादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20

2	<p>वस्तुग्रहणे वर्णविचारः, समावर्तनान्तरं भोजननियमः, अग्राह्यभोजनानि, धर्माचरणप्रयोजनानि, धर्माधर्मयोर्भेदः, अविक्रेयाणि, विनिमयनियमः, पतनीयकर्माणि, अशुचिकरकर्माणि, योगः, आत्मज्ञानम्, आत्मनःस्वरूपम् ।</p>	<p>भोजने नियमाः , धर्माधर्मयोर्भेदः , अशुचिकर्माणि वक्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
3	<p>नाशस्य निमित्तभूतदोषाः, उत्तमाचरणस्य नियमाः, वधे दाननियमाः, अभिशास्तप्रायश्चित्तम्, गुरुहत्याप्रायश्चित्तम्, गुरुतल्पगप्रायश्चित्तम्, स्तेनप्रायश्चित्तम्, पशुवधप्रायश्चित्तम्, अवकीर्णाप्रायश्चित्तम् ।</p>	<p>विभिन्नानां प्रकाराणां प्रायश्चित्तानां वर्णनं कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
4	<p>स्तेनपरिभाषा, मातृशुश्रूषायाः नियमः, गुरुतल्पगप्रायश्चित्तम्, ब्रह्मचर्यविधिः, स्नातकव्रतानि, अध्यापकनियमः, गुरुं प्रति शिष्यस्य कर्तव्यानि ।</p>	<p>मातृशुश्रूषानिमित्तं नियमानां, अध्यापकनियमानां एवं गुरुं प्रति शिष्याणां कर्तव्यानां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
5	<p>आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्</p>	<p>आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति ।</p>	1	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- प्रथमम्

पाठ्यक्रमः – **स्वशास्त्रीयमध्ययनम्**

इकाई CC-08	मनुस्मृतिः(मन्वर्थमुक्तावलीसहिता 7-8 अध्यायौ)	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	राज्ञः उत्पत्तिः सिद्धिश्च, राजपदस्याधिकारी, राज्ञःअपेक्षा, राज्ञः विशिष्टगुणाः, दिव्यगुणैः राज्ञः प्रभावशालिता, राज्ञः सम्माननीयता, दण्डसृष्टिस्तदुपयोगविधिश्च, दण्डस्य महत्त्वम्, न्यायपूर्णदण्डस्य हितकारित्वम्, दण्डप्रदाने राज्ञोऽधिकारः, अन्यायपूर्वकं दण्डप्रयोगः निषिद्धः, न्यायपूर्वकं दण्डप्रादाने यशोवृद्धिः, न्यायविरुद्धाचरणेन राज्ञः यशोनाशः	राजपदाधिकारी, राज्ञः विशिष्टगुणान् ,दण्डस्य महत्त्वादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20

2	<p>राजकृता नियुक्तयः- मन्त्रिणां नियुक्तिः, अमात्यस्य सहयोगिनाम्, अधिकारिणां नियुक्तिः, अन्येषाममात्यानां नियुक्तिः, प्रधानदूतस्य नियुक्तिः, विविधविभागाध्यक्षाणां नियुक्तिः, अवरधिकारिणां नियुक्तिः, दुर्गप्रकाराः ।</p>	<p>राज्ञा क्रियमाणानां नियुक्तीनां , दुर्गस्य प्रकाराणाञ्च व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
3	<p>व्यवहारपदपूर्वाब्धः- ऋणादाननिक्षेपौ, अस्वामीविक्रयः, सम्भूयसमुत्थानं च, दत्तस्यऽनपाकर्म, वेतनस्यादानम्, संविद्वयतिक्रमः, क्रयविक्रयानुशयः ।</p>	<p>अष्टादशव्यवहारपदेषु नवविवादपदानां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
4	<p>व्यवहारपद- उत्तरार्धः – सीमाविवादः, स्वामिपालविवादः, वाक्पारुष्यं दण्डपारुष्यं च, स्तेयं साहसं च, स्त्रीसंग्रहणम्, दूतसमाह्वयञ्च, विभागः(दायभागः), स्त्रीपुंधर्मः ।</p>	<p>अष्टादशव्यवहारपदेषु अग्रिम नवविवादपदानां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।</p>	1	20
5	<p>आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्</p>	<p>आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति ।</p>		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- द्वितीयम्

पाठ्यक्रमः – स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-09	पाराशरस्मृति: (7-12 अध्यायाः)	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	द्रव्यशुद्धिकथनम्, अकामकृतपापस्य प्रायश्चित्तम् ।	विभिन्नप्रकाराणां द्रव्याणां शुद्धिम्, अकामकृतप्रायश्चित्ताञ्च वक्तुं शक्यन्ति	1	20
2	गवां मरणे प्रायश्चित्तनिर्देशः	गवि मृते सति तासां हन्तृणां प्रायश्चित्तान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	अगम्यगमने प्रायश्चित्तम्, अमेध्यादिभोजने शूद्रान्नभक्षणे च प्रायश्चित्तम्	अगम्यगमनामेध्यभोजने कृते सति प्रायश्चित्तान् वक्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	दुःस्वप्नविचारः, पुनःसंस्कार -निमित्तानि, स्नानविधिः, अशक्तस्य वेदाध्ययनम्, शूद्रान्नप्रतिषेधः, भोजने नियमाः, द्रव्यार्जनविधिः, बहुविधप्रायश्चित्तकथनम्	दुःस्वप्नविचाराणां, भोजननियमानामित्यादीनां विषयाणां वर्णनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- तृतीयम्

पाठ्यक्रमः – **स्वशास्त्रीयमध्ययनम्**

इकाई CC-10	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट्	अंकाः
1	गृहस्थाश्रमव्रतानि, पत्नीगमननियमाः, वर्णधर्मः, स्वर्गफलं, वैश्वदेवकर्म -होमकर्म- नियमाः, बलिवैश्वदेवमन्त्राः, भोजननियमाः, वर्णानुसारमभिवादननियमाः, वस्त्रधारणनियमाः, आचार्यं गुरुं च प्रति शिष्यकर्तव्यानि, शिष्यस्य वर्णविचारः, श्रोत्रिय- अतिथिसत्कारः, आत्मवृत्तयः, अतिथिमहत्त्वम्, बहुदिनोषितस्यातिथ्यविचारः, मधुपर्काधिकारिणः, वेदांगानि, भोजन- दक्षिणानियमाश्च	गृहस्थाश्रमास्य व्रतानि, पञ्चमहायाज्ञादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	4	100
2	भिक्षानिमित्तानि, वर्णानां धर्माः कर्तव्यानि च, न्यायः, राज्ञः कर्तव्यं, दण्डः, पदार्थनियमः, द्वितीयविवाहनियमः, विवाहे गोत्रविचारः, विवाहभेदाः, ब्राह्मणमग्निं प्रति च नियमाः, नित्याचाराः, प्राणायामः, विवाहयोग्यकन्या, पुत्रः, उत्तराधिकारः, ज्येष्ठपुत्रस्यभागकल्पना	राज्ञः कर्तव्यानि, दण्डस्य महत्त्वं, विवाहे गोत्रविचारादीन् विषयान् वक्तुं शक्यन्ति ।	1	20

3	श्राद्धतिथिफलम्, श्राद्धभोजनफलम्, पङ्क्तिपावनाः ब्र श्राद्धकाले होमविचारः, श्राद्धान्नानि आचरणानि च, श्राद्धभोजने ब्राह्मणसंख्या, आश्रमाः, परिव्राजकः संन्यासनियमाः, आत्मज्ञानफल वानप्रस्थनियमाः, उध्वरिता ब्रह्मचारी, गृहस्थाश्रमस्य श्रेष्ठत्वम् ।	तिथ्यनुसारं श्राद्धकर्मणः फलानां, श्राद्धान्नादीनां विषयाणां च व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	राज्ञः कर्तव्यम्, द्यूतम्, श्रेष्ठराजा, सेवकयोग्यता, करग्रहणनियमाः, व्यभिचारस्य दण्डः, नियोगनियमः, शूद्रदण्डः, ब्राह्मणदण्डः दण्डान्मुक्तिः, कृषिकर्माकुर्वतः दण्डः, गोचारकस्य दण्डः, चौर्यदण्डः, दुष्कृतदण्डः, दण्डनियमः, साक्षीविचारः, धर्माचरणस्य महत्त्वम्, धर्मे प्रमाणानि ।	राज्ञः कर्तव्यानि, करग्रहणस्य नियमान्, दण्डस्य नियमाःः इत्यादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (तृतीयवर्षम्)

सत्रम्- पञ्चमम्

पत्रम्- प्रथमम्

पाठ्यक्रमः – स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-11	पाठ्यविषयाःमनुस्मृतिः मन्वर्थमुक्तवलीसहिता (९-१०अध्यायौ)	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	स्त्रीपुरुषयोः दैनिकं कर्तव्यम्- स्त्रियं प्रति कर्तव्य- पालनाभावात् पिता -पतिः- पुत्रश्च निन्दिताः, कुसंगाद स्त्रियः रक्षणीयाः, कुलप्रतिष्ठा स्त्रियां वर्तते, स्त्रियः आत्मनियोगादेव दुष्कर्महीनाः भवन्ति, गृहकार्येषु च स्त्रियः व्यस्ता भवेयुः, जायायाः लक्षणम्, स्त्रीदूषणे कारणानि- पानम्, दुर्जन- संसर्गः, पत्युः विरहः, अटनम्, अन्यगेहे असमये- स्वापश्च।	स्त्रीपुरुषयोः दैनिक- कर्तव्यानि, कुसंसर्गेण स्त्रियं संरक्षेद्, स्त्री संदूषणे षट् कार इत्यादीनां विषयाणां स्पष्टव्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	द्वादशपुत्राः, दायस्य विभाजनम्, दायस्य समानविभाजनम्, सम्मिलितेषु विभाजनविकल्पः, सम्मिलितानां पृथग्भूते उद्धारराशेः विभाजनम्,	द्वादशप्रकरणां पुत्राणां, दायभागादीनां विषयाणां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20

	दत्तकपुत्रस्य दायविभाजनम्, क्षेत्रजपुत्रस्य दायविभाजनम्, असवर्णासु जातानां दायविभाजनम्।			
3	स्त्रीधनानि- अध्यग्नि-अध्यावाहनिक- प्रीतिदत्त-मातृप्राप्त-- मातृप्राप्त- पितृप्राप्तानि।	स्त्रीधनस्य व्याख्यां भेदाञ्च विवेचयितुं शक्यन्ति ।	1	20
4	चातुर्वर्ण्यधर्माः ,ब्राह्मणानाम् आजीविकाकर्माणि, वर्णसंस्कारस्य स्वरूपम्, वैश्यानां कर्तव्यम्, क्षत्रियाणां कर्माणि आपत्काले वैश्यानां शूद्राणां च आजीविकाकर्माणि, ब्राह्मणक्षत्रियौ वृद्धिं न प्रयोजयेताम्, धर्मपालनाभावात् शूद्रत्वप्राप्तिः।	ब्राह्मणानां आजीविकायाः कर्माणि, धर्मपालस्याभावे शूद्रत्वं प्राप्त्यादीन् विषयान् स्पष्टतया कर्तुं प्रतिपादयितुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (तृतीयवर्षम्)

सत्रम्- पञ्चमम्

पत्रम्- द्वितीयम्

पाठ्यक्रमः – स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-12	पाठ्यविषयाः पारस्करगृह्यसूत्रम् (प्रथम-द्वितीय काण्ड)	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	कुशकण्डिका, आवसथ्याधानम्, मधुपर्कविधि पाकयज्ञविधिः, विवाहः, विवाहे लाजाहोमः, विवाहे शिलारोहणम्, विवाहे गाथागानम्, विवाहे अग्निपरिक्रमणम्, विवाहेसप्तपदीक्रमः विवाहे दक्षिणादानम्, विवाहे ध्रुवदर्शनम्, विवाहे ब्रह्मचर्योपदेशः, नवहोमविधिः, नैमित्तिकहोमः, चतुर्थीकर्म, पक्षादिकर्म, पुंसवनम् ।	मधुपर्कविधेः विवाहविधेः तथा पुंसवन- संस्कारस्य व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	सीमन्तोन्नयनम्, सोष्यन्तीकर्म, जातकर्म, नामकरणम्, बहिर्निष्क्रमणम्, प्रवासादागतस्य पुत्रादिदर्शनविधिः, अन्नप्राशनम्, चूडाकरणकेशान्तौ, उपनयनम्, ब्रह्मचारिव्रतम् ।	सीमन्तोन्नयन- जातकर्मादीनां संस्काराणां विधिं वक्तुं शक्यन्ति ।	1	20

3	स्नातकलक्षणम्, उपनयनस्य परमावधिः, समावर्तनम्, स्नातकव्रतम्, पञ्चमहायज्ञाः उपाकर्म, अनध्यायाः, उत्सर्गः।	स्नातकस्य लक्षणम्, उपनयनस्य परमावधिः इत्यादीनां विवेचनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	लाङ्गलयोजनम्, श्रवणाकर्म, इन्द्रयज्ञः, पृषातक (आश्वयुजी) कर्म, सीतायज्ञः, अष्टका, अन्वष्टका, अवकीर्णप्रायश्चित्तम्, अन्त्येष्टिः (तृतीयकाण्डम्)	लाङ्गलयोजनं- सीतायज्ञं, अष्टका इत्यादि विषयान् वक्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (तृतीयवर्षम्)

सत्रम्- षष्ठम्

पत्रम्- प्रथमम्

पाठ्यक्रमः – स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट्	अंकाः
CC-13	मनुस्मृतिः मन्वर्थमुक्तवलीसहिता (अध्यायः ११-१२)		4	100
1	प्रायश्चित्तार्थं व्रतानि-प्राजापत्यम्, कृच्छ्रसान्तपनम्, अतिकृच्छ्रम्, तप्तकृच्छ्रम्, पराककृच्छ्रः, चान्द्रायणम्, कृच्छ्रसन्तोषनव्रतस्य द्रव्याणि- गोमूत्रम्, गोमयम्, क्षीरम्, दधि, गोधृतम्, कुशोदकम् ।	विभिन्नप्रकाराणां प्रायश्चित्तव्रतानां विधेः व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	त्रिभिः कृच्छ्रैः शुद्धो जनः- व्रात्यानां याजकः, परेषामन्त्येष्टिकारकः, मारणाभिचारककर्मकृत्, मोहनाभिचारकर्ता, उच्चाटनाव्यभिचारकारकः, अहीनाख्ययज्ञकर्ता ।	व्रात्यानां याजकः, मारण- मोहनं- उच्चाटनं- अभिचारकारक- कर्माणानां कर्ता कीदृशः ज भवति तस्य लक्षणानि कानि इति वक्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	सत्त्वगुणस्य लक्षणम्- वेदाभ्यासः, तपः, ज्ञानम्, शौचम्, इन्द्रियनिग्रहः, धर्मक्रियाऽऽत्मचिन्ता च । तमोगुणस्य लक्षणम्- लोभः, स्वप्नम्, धैर्यत्यागः, क्रूरता, नास्तिक्यं, भिन्नवृत्तिता, असहिष्णुता, प्रमादः।	सत्त्वगुणस्य तमोगुणस्य च लक्षणानि वर्णयितुं शक्यन्ति ।	1	20

4	द्वितीया सात्त्विकी गतिः- यज्वानः, ऋषयः, देवाः, पितरश्च, वेदाः, ज्योतींषि च, कालविद्याविशारदाः, साध्याः।	सात्त्विकगतेः वर्णनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भविष्यन्ति ।		20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

धर्मशास्त्रविभागः

अधिगमपरिणामाः (शास्त्री)

कक्षा- शास्त्री (तृतीयवर्षम्)

सत्रम्- षष्ठम्

पत्रम्- द्वितीयम्

पाठ्यक्रमः – स्वशास्त्रीयमध्ययनम्

इकाई CC-14	पाठ्यविषयाः मीमांसापरिभाषा	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट् 4	अंकाः 100
1	धर्माधर्मनिरूपणम्, वेदद्वैविध्यम्, ब्राह्मणवाक्यभेदाः, प्रयोगविधिः फलापूर्वकल्पना, उत्पत्त्यपूर्वकल्पना, यागविधानम्, लिङ्प्रत्ययाद्यभावेऽपि विधिकल्पना, त्रिकापूर्वाद्युत्पत्तिः, विधेस्त्रैविध्यम्, अपूर्वविधिः, नियमविधिः परिसंख्याविधिः, श्रुत्यादिषट्प्रमाणानि, श्रुतिप्रमाण- निरूपणम्, लिङ्गप्रमाणनिरूपणम्, वाक्यनिरूपणम्, प्रकरणनिरूपणम्, स्थाननिरूपणम्, समाख्यानिरूपणम् ।	धर्माधर्मनिरूपणं, वेदद्वैविध्यमित्यादीन् विषयान् वक्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	श्रुतिप्राबल्यनिरूपणम् लिङ्गादि-प्राबल्यविचारः, अङ्गबोधकप्रमाणोप -संहारः, अङ्गलक्षणम्, सन्निपत्योपकारकाङ्गनिरूपणम् आरादुपकाराङ्गनिरूपणम्, कर्मभेद- विचारः, प्रतिपत्तिकर्मस्वरूपम्, प्रतिपत्तिकर्म -भेदाः, यागहोमशब्दार्थविचारः, उपयोक्ष्यमाणसंस्कार मतान्तरेण प्रतिपत्तिलक्षणम्, अर्थगुण- कर्मणोः प्राधान्यविचारः, गुणकर्मण- स्त्रैविध्यम्, अर्थकर्मणस्त्रैविध्यम्, काम्यकर्मणस्त्रै -विध्यम् ।	श्रुतिप्राबल्यनिरूपणं, कर्मभेदविचारादीन् विषयान् स्पष्टं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20

3	वेदस्यालौकिकार्थबोधकत्वम्, विधिवाक्यस्य विधायकत्वविचारः, तत्रार्थी भावना, शाब्दी भावना, भावनालक्षणम्, ज्योतिष्टोमादीनां नामत्वप्रतिपादनम्, तत्प्रक्षादिहेतु- विचारः, विरुद्धत्रिकद्वयविचारः	वेदस्यालौकिकार्थ- बोधकत्वेत्यादीन् विषयान् वक्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	अर्थवादः, मन्त्रविचारः, परिसंख्यायाः दोषत्रयम्, विकल्पे दोषाष्टकम्, वेदस्य प्रामाण्य- विचारः, स्मृत्यादिप्रामाण्यविचारः, कर्मभेदनिरूपणम्, प्रयोगादिविचारः, क्रमनिरूपणम्, पाठक्रमः, अर्थक्रमः प्रवृत्तिक्रमः, स्थानक्रमः मुख्यक्रमः च ।	अर्थवादस्य, मन्त्रविचारस्यादीनां विषयाणां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थः भवि ।		20